

Covenant & Conversation

Jonathan Sacks
THE RABBI SACKS LEGACY

VAYHI • 'H'I

MANEVİYAT ÜZERİNE ETÜTLER

BASED ON THE TEACHINGS AND WRITINGS OF RABBI LORD JONATHAN SACKS 7"צ

Covenant & Conversation yazılarına sağladıkları ve Harry (Chaim) Schimmel'in anısına adanan cömert sponsorlukları için Schimmel Ailesi'ne teşekkürlerimizle.

"R. Chaim Schimmel'in Tora'sını, onunla ilk karşılaştığım zamandan beri severim. Sadece yüzeysel gerçeğe değil, altta yatan daha derin gerçeğe olan bağlantısıyla da ilgilenmeye gayret eder. 60 yıldır kendisine eşlik eden olağanüstü eşi Anna'yla birlikte, aile, cemaat ve Tora sevgisine adanmış bir yaşam inşa ettiler. Ortaya koydukları örnek yaşamla beni fazlasıyla etkilemiş müstesna bir çift." - Rabi Sacks

Geleceği Öngörmemek Üzerine

● Bu özet, Rabi Sacks'ın bu haftaki Covenant & Conversation yazısından uyarlanmıştır. Bu yazıya aşağıdaki adresten erişilebilir:

<https://www.rabbisacks.org/covenant-conversation/vayechi/on-not-predicting-the-future/>.

Yaakov ölüm döşegindeydi. Çocuklarını getirtti. Ölmeden önce onları mübarek kılmak istiyordu. Ama metin, tuhaf bir pasukla başlamaktadır:

Toplanın ve sizlere, tarih boyunca başınıza gelecekleri anlatayım.
Bir araya gelin ve dinleyin, Yaakov'un oğulları. Babanız Yisrael'i dinleyin. (Bereşit 49:1-2)

Bu sanki aynı şeyin iki kez söylenmesi gibi görünmektedir; ama arada bir fark vardır. İlk cümlede, "tarih boyunca (tam çeviriyle "günlerin sonunda") başınıza gelecekler" den bahis vardır. Bu ifade ikinci cümlede eksiktir.

Raşi, Talmud'un izinde giderek, "Yaakov, gelecekte neler olacağını açıklamak istemişti, ama Tanrısal Mevcudiyet onun yanından ayrıldı" demektedir. **Yaakov, geleceği öngörmeye çalışmış, ama sonunda bunu başaramadığını keşfetmiştir.**

Bu hiç de önemsiz bir detay değildir. Yahudi maneviyatının kilit bir özelliğidir. İnsanlar söz konusu olduğunda geleceği önceden bildirmenin mümkün olmadığını biliriz. Biz, yaptığımız seçimlerle geleceği *oluştururuz*. Senaryo henüz yazılmış değildir. Gelecek tamamen açıktır.

Kehanetle öngörü arasında temel bir fark vardır. **Eğer bir öngörü gerçekleşirse, başarılı olmuştur. Eğer bir kehanet gerçekleşirse, başarısız olmuştur.** Bir peygamber yalnızca öngöründe değil, aynı zamanda uyarıda da bulunur. Yalnızca "Bu olacak" demez; bunun yerine "Eğer değişmezsen bu olacak" der. Peygamber, kaderin kaçınılmazlığına değil, insanın karar özgürlüğüne hitap eder.

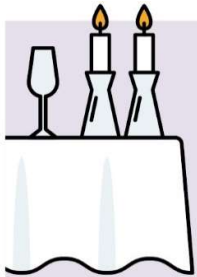
Neden? Çünkü bir özgürüz. Tercihlerde bulunur, hatalar yapar, öğrenir, değişir, gelişiriz. Okulunda başarısız olan biri, gidip bir Nobel Ödülü kazanabilir. Kabiliyeti kısıtlı bir lider, bir kriz anında ortaya birden bire inanılmaz bir cesaret ve

bilgelik koyabilir. Milyonlar kazanmak için çabalayan bir iş adamı hayatının geri kalanını fakirlere yardıma adamaya karar verebilir. Karşılaştığım en başarılı insanlardan bazıları okulda öğretmenleri tarafından gözden çıkarılmış ve kendilerinden hiçbir zaman bir şey çıkmayacağı söylenmiş kişilerdi. Biz sürekli olarak ön tahminleri boşa çıkarırız. Bu, bilimin henüz açıklayamadığı ve belki de asla açıklayamayacağı bir şeydir.

Bazıları özgürlüğün bir yanılsama olduğuna inanır. Ama değildir. Bizi insan yapan niteliktir. Özgürüz, çünkü basit birer nesneden ibaret değiliz. Bizler özneyiz. Yalnızca fiziksel olaylara değil, o olayları algılayış şeklimize de cevap veririz. Sadece beynimiz değil, aynı zamanda aklımız da vardır. Sırf duygularımız değil, düşüncelerimiz de vardır. Tepki veririz, ama tepki vermemeyi de seçebiliriz. Bizde, maddi, fiziksel sebep ve sonuç ilişkilerine indirgenemeyecek bir şeyler vardır.

Geleceğin yazılı olduğuna inanmayın. Değildir. Değiştiremeyeceğimiz hiçbir kader, boşa çıkarmayacağımız hiçbir öngörü yoktur. Başarısız olmamız önceden kararlaştırılmış bir kader değildir; tıpkı başarılı olmamızın önceden kararlaştırılmış bir kader olmaması gibi. **Biz geleceği öngörmeyiz, çünkü geleceği biz yaparız – tercihlerimizle, irade gücümüzle, sebatımızla ve hayatta kalma kararlılığımızla.**

İşte, Yaakov çocuklarına gelecekte başlarına ne geleceğini söylemek istediğinde Tanrısal Ruh'un ondan esirgenmesinin sebebi budur. Çocuklar, ebeveynlerini şaşırtmaya devam etmektedir. Her birimiz Tanrı'nın suretinde yaratıldık ve her birimiz özgürüz. Tanrı'nın bereketiyle, herhangi bir kişinin – hatta kendimizin bile – öngördüğünden çok daha büyük hale gelebiliriz.

Şabat Sofrasında

1. Geleceği bilmek ister miydiniz? Neden?
2. Geleceği bilmemek özgür olmamızı nasıl temin eder?
3. Geleceğin sizin için nasıl olacağını düşünüyorsunuz ve bunu gerçekleştirmek için ne gibi gayretler ortaya koyabilirsiniz?

A STORY FOR SHABBAT

Seçim İnisiyatifi

Dr. Tanya White

Bu haftaki *perasha* yazısında Rabi Sacks, geleceği bilmenin, bizi kendi kararlarımızı verme sorumluluğumuzdan uzaklaştırması nedeniyle, insanın özgür iradesini nasıl tehdit edebileceğinden bahsetmektedir. İnsanoğulları olarak bize meydan okuyan etkenlerden biri de, sonucun nasıl olacağını kesin olarak bilmesek bile inisiyatifi ele almak ve kendi realitemiz çerçevesinde elimizden gelen en iyi kararları vermektir. Rabi Sacks'ın "inanç" diye adlandırdığı şey budur: Belirsizlikle yaşamak ve buna rağmen eyleme geçmek.

Hatırlıyorum; yaklaşık sekiz yıl önce şahsen zorlu bir dönemden geçiyordum; ama yine de doktora öğrenimime başlamak istiyordum. Rabi Sacks'la bir sohbetim oldu ve kendisine, ne yapmam gerektiği konusundaki görüşünü sordum. Bana söylediklerini hiçbir zaman unutmayacağım.

Rabi Sacks bana kesin bir cevap vermeye hazır değildi. Basitçe şöyle dedi: "Bu süreçle birlikte sen de gelişeceksin, ama seçim yalnızca sana ait olmalı. Yine de, her ne karar verirsen ver, her zaman öğretmenliğe devam et."

Rabi Sacks, seçim inisiyatifi bir şeyin kendisine vermenin önemine inanırdı. Başkalarından farklı olarak, ne yapmanız gerektiğini söylemeye hazır değildi. Bunun yerine sizi, kendi iç sesinizi dinlemeye ve şahsen güçlü olduğunuz noktaları iyi yöne kanalize etmeye teşvik ederdi. Rabi Sacks gözlerimizi, her birimize verilmiş Tanrısal bir armağan olan özgür iradeye açar ve bize, bizim Tanrı'ya inandığımız kadar – daha da önemlisi – Tanrı'nın da bize inandığını gösterirdi.

● Dr. Tanya White Tora Etütlerine Yönelik Matan Enstitüsü ve diğer yetişkin eğitim enstitülerinde, Tanah ve Yahudi Düşüncesi alanlarında kıdemli öğretim görevlisidir.

A CLOSER LOOK

● Dr. Tanya White, Rabi Sacks'ın **Vayhi** yazısı hakkındaki kendi düşüncelerini paylaşıyor.

Bu haftaki *perasha*ı okuyan gençler için en önemli mesaj sizce hangisi?

Bence buradaki en önemli mesaj, insanın seçiminin öngörülemez nitelikte olduğudur. Başka bir yerde Rabi Sacks, *teshuva*nın temelinde de bu fikrin –şimdiki eylemlerimizi doğru yöne kaydırmakla sadece geleceği değil, *geçmişini de değiştirebileceğimiz* fikrinin – bulunduğunu öne sürer.

Şimdiki zamanda eylemlerimizi dönüşüme uğrattığımız zaman, geçmişi görme şeklimizi yeni bir çerçeveye oturtmuş oluruz. Aynı olaylar hakkında farklı bir hikâye anlatırız. Herhangi bir anda özgür olduğumuz için hepimiz *baale tesuva*, yani tesuva yapmış kişiler sayılırız. Mevcut halimiz, insanlığımız ve realitemiz hakkındaki hiçbir şey öngörülemez. İnsanlarla hayvanlar arasındaki kilit fark buradadır.

Günümüzde nerdeyse her şeyi öngörebileceğimizi düşünmekteyiz – hatta insanların nasıl hareket edebileceklerini bile. Ancak Tora'da bulduğumuz devrimsel fikir, herhangi bir anda değişme kabiliyetine sahip olduğumuzdur. Ve kendimizi değiştirdiğimiz zaman dünyayı da değiştiririz.

Rabi Sacks'ın bu haftaki yazısında hoşunuza giden bir kısım var mı?

Buradaki özet yazıda değil, ama evet, ana yazıda yer alan bir ifade var: "**E-ye aşer E-ye. Bu sözler genellikle 'neysem oyum' şeklinde çevrilir. Ama gerçek anlamı 'Kim ve nasıl olmayı seçeceksem o olacağım' şeklindedir. Ben özgürlük Tanrı'sıyım.'**"

Neden özellikle bu ifade

Rabi Sacks'ın bu pasuk hakkındaki açıklamasını ilk okuduğumda nefesim kesilmişti. O anda, insani arzumuzun bir parçasının da Tanrı'yı BİLMEK olduğunu anlamıştım – tıpkı her şeyi bilmek (ve haklı olduğumuzdan emin olmak) istememiz gibi. Moşe, Tanrı'yı 'bilmek', O'nu 'tanımlamak' istemektedir – bu nedenle ona 'İsmi'ni sormaktadır. Tanrı'nın cevabı ise "Beni tanımlamaya çalışma," şeklindedir, "çünkü Benim tanımlanmam ve anlaşılman mümkün değildir. Ama daha derinlemesine bakarsan – senin de tanımlanman ve anlaşılman mümkün değil!"

İnsanlar – tıpkı Tanrı gibi – ne durağandır, ne de atıl. Aksine, sürekli evrim geçirmekte ve değişmektedirler – 'ne olmayı seçeceklerse o olacaklardır'. Ve aslına bakılırsa, hayatı bu kadar ilginç ve anlamlı kılan da budur.

TORAH TRIVIA

S1: Tarihte ilk hastalanan kişi kimdir?

S2: Bene Yisrael'i Mısır'dan çıkaran ilk kişi kimdir?

C1: *Mişna Berura*, başlarda insanların hastalanmadıklarını öğretir. Ölecekleri zaman geldiğinde bile hastalanmazlardı. Sadece hapsirler ve bedenlerinden ayrılan bu son nefesle hayata veda ederlerdi. Ancak Yaakov, çocuklarına ölümünden sonrasına yönelik talimatlar vermek için yeterli kadar zamanı olmasını istiyordu. Bu nedenle *A-Şem'e*, ölümünün yaklaştığına dair bir işaret vermesi için dua etti ve bu dileği kabul edildi. Böylece, tarihte ilk kez olmak üzere bir insan ihtiyarlayıp güçten düştü ve çocukları ile torunları onu ölüm döşeginde ziyaret ettiler. Günümüzde bir kişi hapsirdiği zaman *lirfua* ("sağlıklı ol" – veya "çok yaşa") denmesinin sebebi budur. Bkz. *Mişna Berura*, Orah Hayim 230:7.

C2: Bu ilk kişi Yosef'tir. Babaları Yaakov'u Mahpela Mağarası'nda gömmeye zamanı geldiği zaman kardeşlerini *Mitsrayim*'den (Mısır) Hevron'a götürmüştür (Bereşit 50:7-8)

● David Woolf'un Torah IQ adlı çalışmasından uyarlanmıştır. Tora hakkında 1500 bilmece içeren bu çalışma dünyanın her yerinde Amazon'dan temin edilebilir.